

คนก่อนประวัติศาสตร์หมื่นปี ที่สามร้อยยอด

โดยนางสาวกรรณิการ์ เปรมใจ นักโบราณคดีชำนาญการ
กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี

จารุวรรณ แยมพราย } ออกแบบ/ภาพ
ชัญญชิตา กิจไฉ }

จุดเริ่มต้นของการค้นพบ

ย้อนไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ทางกลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี ได้ค้นพบแหล่งโบราณคดี และ แหล่งภาพเขียนสีใหม่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อย ยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในการค้นพบครั้งนั้นมีแหล่ง โบราณคดีที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) คือแหล่งโบราณคดีถ้ำดิน ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการ พบทั้งภาพเขียนสี และร่องรอยการอยู่อาศัยของคนในสมัย ก่อนประวัติศาสตร์ ครั้งนั้น เราสำรวจพบ ภาพเขียนสี จำนวนมากภายในคูหาแรก และคูหาที่ ๓ นอกจากนี้ยังพบ เครื่องมือหินกะเทาะ เศษภาชนะดินเผา เปลือกหอยและ กระดูกสัตว์ที่มีร่องรอยการถูกสับตัด และเผาไฟ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าต้องมีคนอาศัยอยู่ในถ้ำนี้แน่ๆ แต่ว่าจะเป็นกลุ่มคน สมัยไหนนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด ถ้าอยากรู้ต้องมีการขุดค้นทาง โบราณคดีอย่างเป็นระบบถึงจะทราบได้

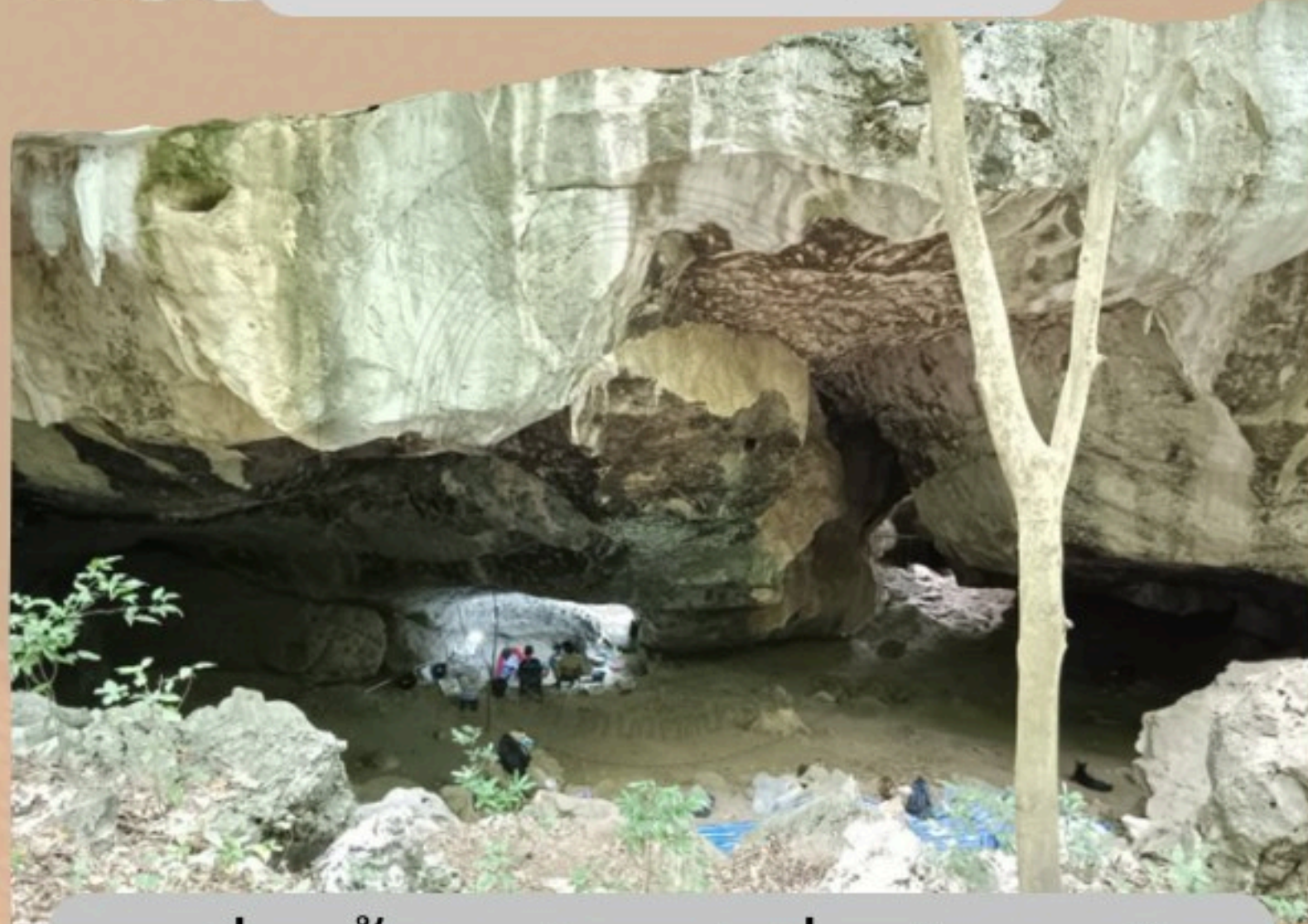

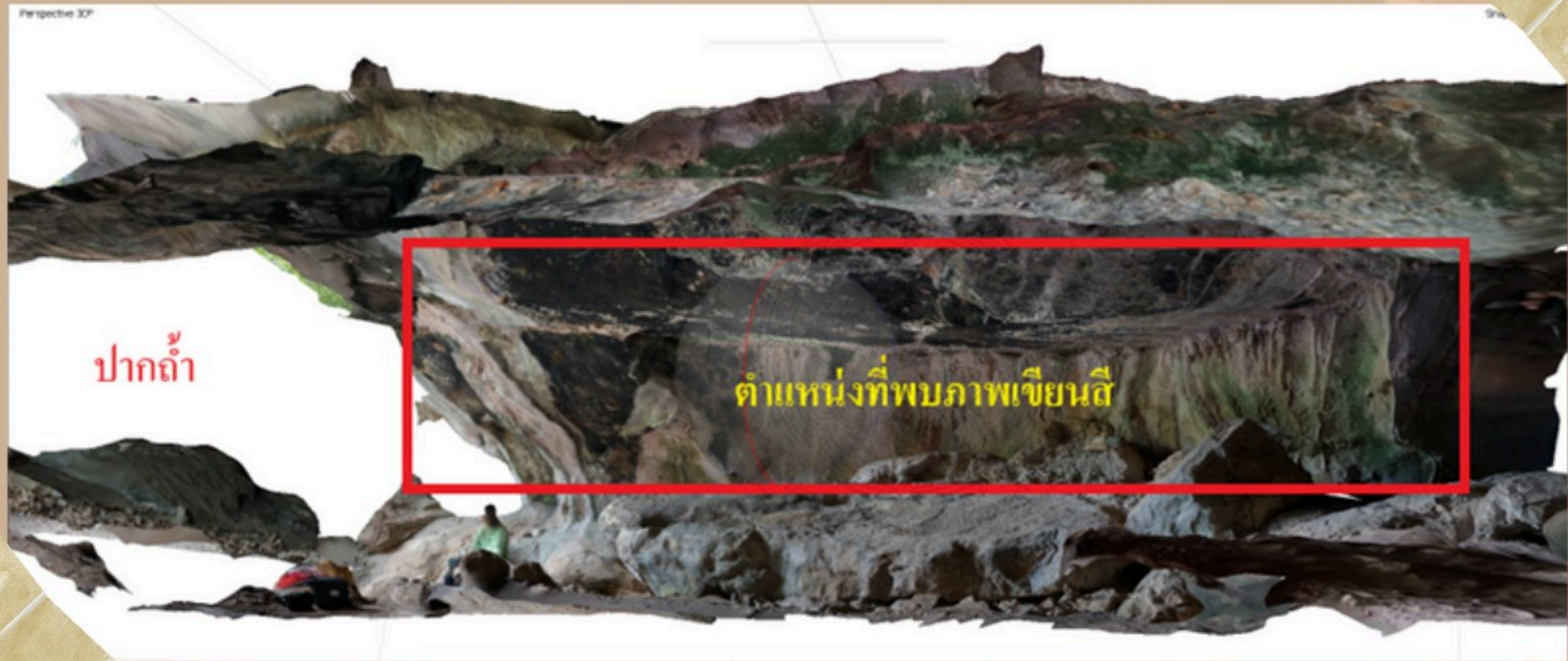
จุดเริ่มต้นของการค้นพบ

ปากทางเข้าถ้ำดิน คูหาที่ ๑

คูหาที่ ๓ ถ้ำดิน ตำแหน่งที่พบโบราณวัตถุ

คูหาที่ ๑ บริเวณที่มีการพบภาพเขียนสีจำนวนมาก
ถ่ายภาพโดยอ.ดร.ภีร์ เวณุนันท์ อ.ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

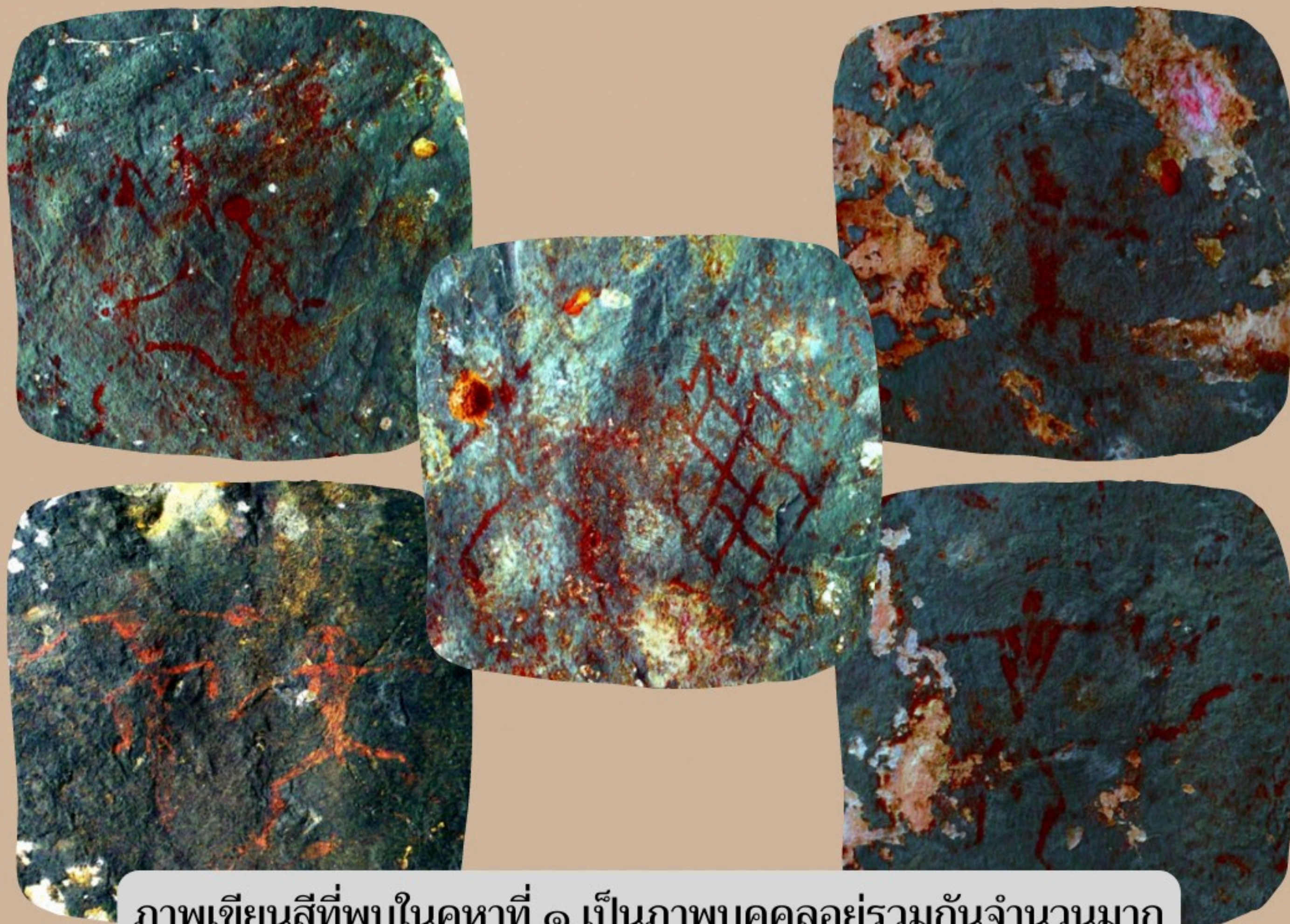

หลักฐานที่พบจากการสำรวจ

เครื่องมือหินกะเทาะที่พบในคูหาที่ ๓

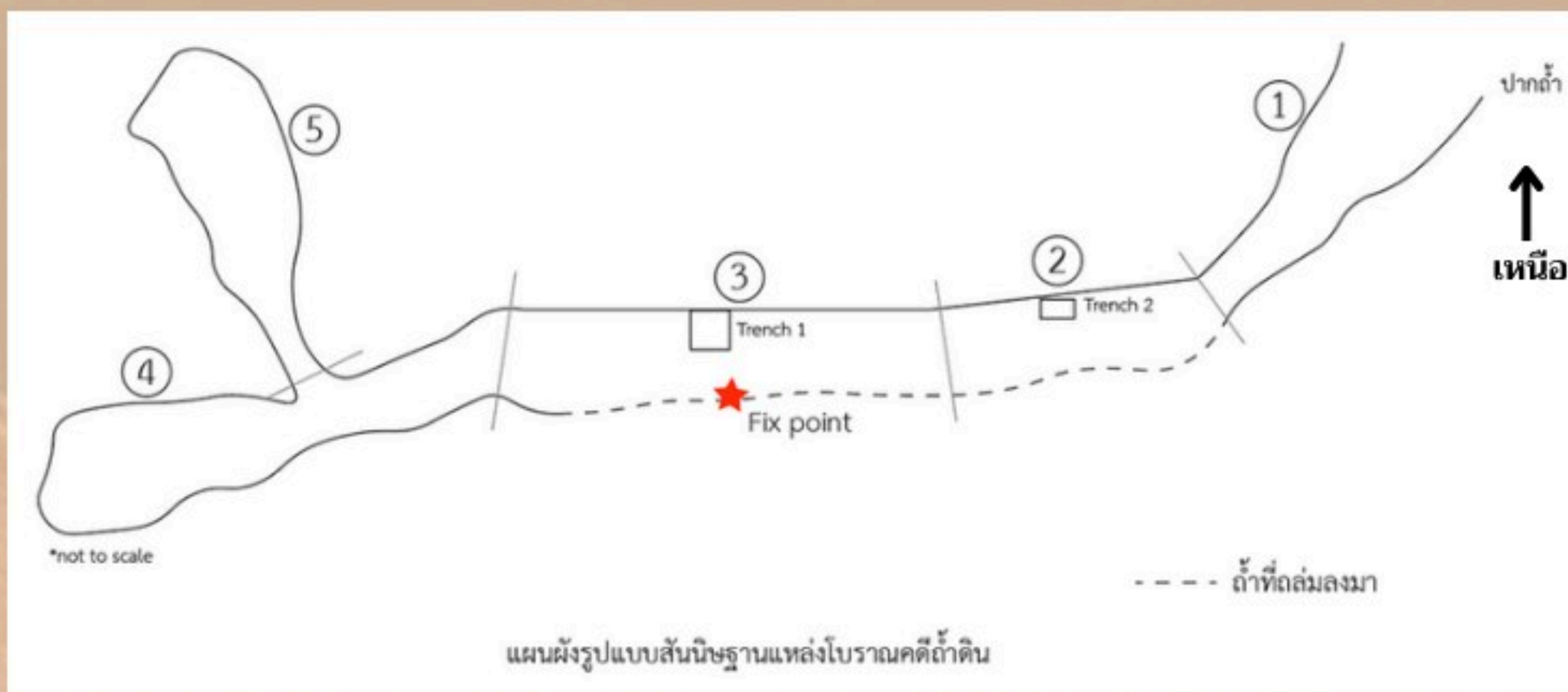
ภาพเขียนสีที่พบในคูหาที่ ๑ เป็นภาพบุคคลอยู่รวมกันจำนวนมาก
แปลงภาพโดยโปรแกรมดีสตรีท

การดำเนินงานทางโบราณคดี

พ.ศ.๒๕๖๕ กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี ขอรับจัดสรรเงินกองทุนโบราณคดี เพื่อดำเนินโครงการขุดค้นแหล่งโบราณคดีถ้ำดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาร่องรอยกิจกรรมของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในถ้ำดินแห่งนี้ หรือบริเวณพื้นที่ชายฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย เราเลือกขุดในบริเวณคูหาที่ ๓ ซึ่งเป็นคูหาที่มีการพบโบราณวัตถุต่างๆ ดังที่เกริ่นมาแล้วข้างต้น

ภาพระหว่างการขุดค้น

ผลการดำเนินการ/การค้นพบ

ผลจากการดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี ทำให้เราพบหลักฐานกิจกรรมการอยู่อาศัย ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นกิจกรรมการก่อกองไฟ และปรุงอาหารของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยเราพบร่องรอยกองไฟ และชั้นขี้เถ้าหนาทับถมซ้อนกันไปมาตั้งแต่ผิวดินลงมาจนถึงระดับความลึกที่ประมาณ ๙๕ เซนติเมตรจากผิวดิน หรือชั้นดินชั้นล่างสุดที่ขุดค้ำไว้ (ยังขุดไม่เสร็จนะคะ)

โบราณวัตถุที่เราพบภายในหลุมนอกจากขี้เถ้าถ่านจำนวนมากแล้ว เรายังพบ กระดูกสัตว์หลากหลายชนิด เช่น กวาง เก้ง วัวป่า หมูป่า เต่า งู สัตว์ฟันแทะ สัตว์วงศ์เหี้ย สัตว์ปีก เป็นต้น เราพบเปลือกหอยจำนวนมากแยกได้หลายชนิด เช่น หอยขม หอยโข่ง หอยขี้กา หอยทาก หอยจู้บแจ่ง หอยหอม หอยกาบ หอยแครง ฯลฯ นอกจากนี้เรายังพบเมล็ดพืชที่มีการผ่าครึ่งเพื่อกินเนื้อในเมล็ดอีกด้วย

เครื่องมือเครื่องใช้เราก็พบนะคะ เราพบเศษภาชนะดินเผาในระดับผิวดิน ซึ่งน่าจะเป็นของสมัยใหม่ที่ไม่เก่ามาก พบหินกรวดแม่น้ำซึ่งจะมีการนำมาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เครื่องมือสะเก็ดหินที่เกิดจากการกะเทาะเพื่อทำเครื่องมือหิน(waste fake) และเครื่องมือที่ทำจากกระดูกสัตว์รูปทรงคล้ายเข็มเย็บผ้า

กระดูกสัตว์ส่วน Long bone ที่มีการขัดฝน มีปลายแหลม

ผลการดำเนินการ/การค้นพบ

- ชิ้นส่วน
ภาชนะ -

0 1 2 3 4 5 cm.

- ปู -

0 1 2 3 4 5 cm.

- หิน -

0 1 2 3 4 5 cm.

- ปลา -

0 1 2 3 4 5 cm.

- เมล็ดพืช -

0 1 2 3 4 5 cm.

- ไม้ -

0 1 2 3 4 5 cm.

- ถ่าน -

0 1 2 3 4 5 cm.

- งู -

0 1 2 3 4 5 cm.

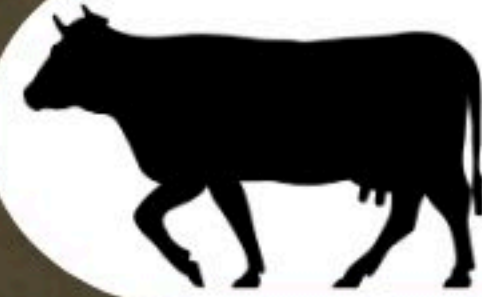

ผลการดำเนินการ/การค้นพบ

- กวาง/แก้ง -

- วัว -

- หมูป่า -

- สัตว์จำพวก Varanus -

- สัตว์ฟันแทะ ขนาดเล็ก -

- เต่า -

- สัตว์ปีก -

- สัตว์จำพวกลิง -

- ค้างคาว -

- หอยน้ำจืด หอยน้ำเค็ม และหอยบก -

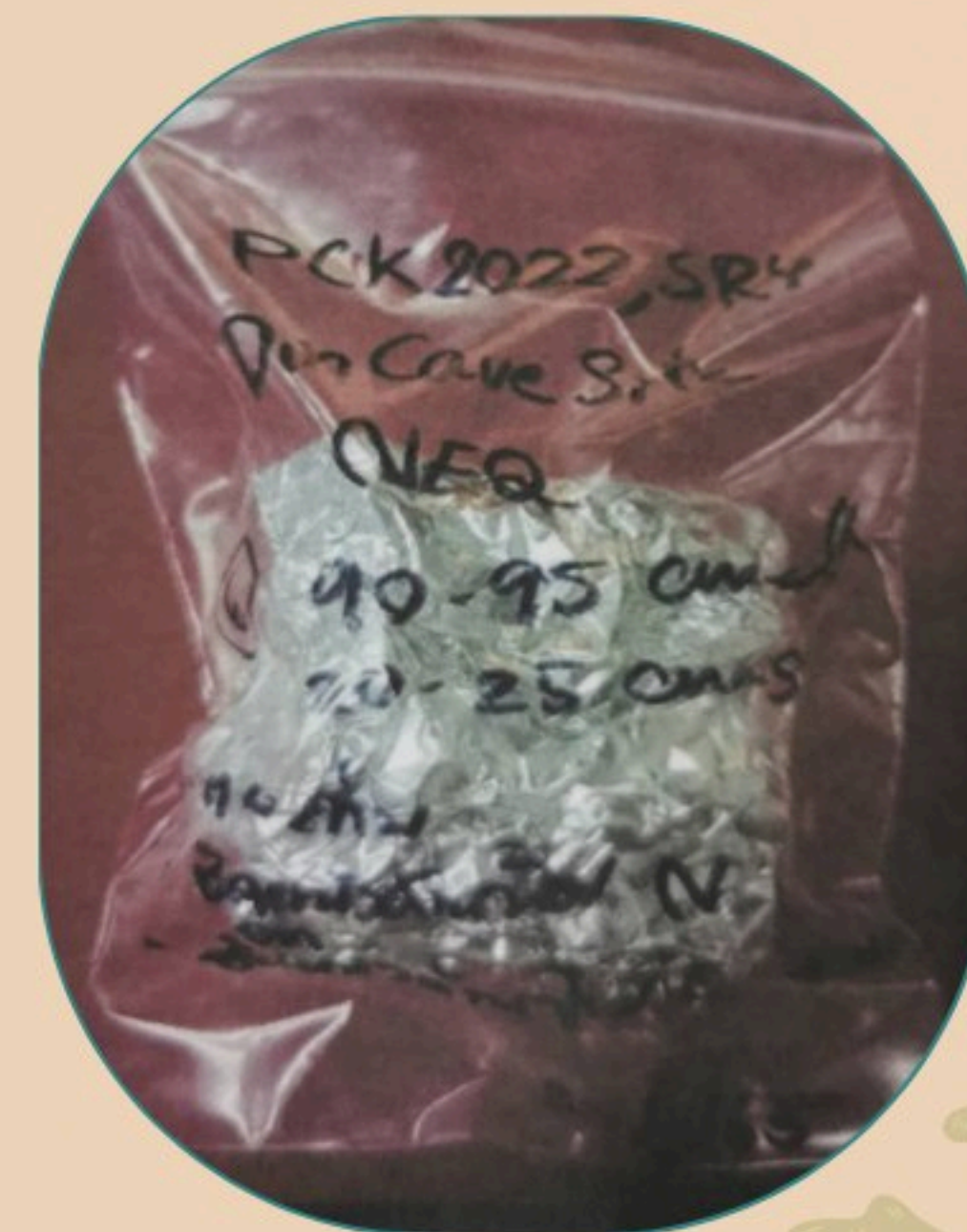

รู้ได้อย่างไรว่าหนึ่งหมื่นปี

เราได้นำตัวอย่างถ่านที่ได้ในหลุมขุดค้น ๒ ตัวอย่าง ไปตรวจหาค่าอายุทางวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธี AMS (AMS Radiocarbon Dating) ยังห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ BETA ANALYTIC, USA ได้ค่าอายุ ๙,๖๐๐ ± ๓๐ ปีมาแล้ว จากตัวอย่างถ่านที่ลึกลงจากผิวดิน ประมาณ ๔๐ เซนติเมตร และ ๑๑,๑๐๐ ± ๓๐ ปีมาแล้ว จากตัวอย่างถ่านที่ลึกลงจากผิวดิน ประมาณ ๗๐ เซนติเมตร

การเก็บตัวอย่างถ่านเพื่อส่งตรวจหาค่าอายุ

รูปแบบวิถีชีวิตของคนหนึ่งหมื่นปีที่ถ้ำดิน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เราสันนิษฐานได้ว่า คนที่อาศัยอยู่ในถ้ำดินเมื่อประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว เป็นกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตดำรงชีพด้วยการหาพืชป่า และล่าสัตว์ป่ามาเป็นอาหาร รู้จักการล่าจากระบบนิเวศที่มีความหลากหลาย มีการใช้เครื่องมือหิน กระดูกสัตว์ และไม้ มาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้แล้ว อาศัยอยู่ตามถ้ำหรือเพิงผา น่าจะยังเป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็ก รู้จักการก่อกองไฟ และประกอบอาหารให้สุก นอกจากนี้จากชนิดสัตว์และรอยที่พบยังแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมโบราณในสมัยนั้นที่น่าจะเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทุ่งหญ้า และหนองน้ำ ที่สัตว์หลากหลายชนิดอาศัยอยู่จำนวนมาก

แหล่งโบราณคดีที่ร่วมสมัย นอกจากจะพบคน ๑๐,๐๐๐ ปีที่แหล่งโบราณคดีถ้ำดิน เขาสาร้อย ยอดแล้ว ในประเทศไทยเราเคยมีการพบกลุ่มคนที่มีอายุร่วมสมัยกับแหล่งนี้มาก่อนหน้าแล้ว เช่น แหล่งโบราณคดีถ้ำหมอบเขียว จังหวัดกระบี่ แหล่งโบราณคดีถ้ำชาโก จังหวัดตรัง แหล่งโบราณคดีถ้ำผีแมน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และแหล่งโบราณคดีถ้ำเม่น จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น ซึ่งจัดเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ใน ยุคหินกลาง

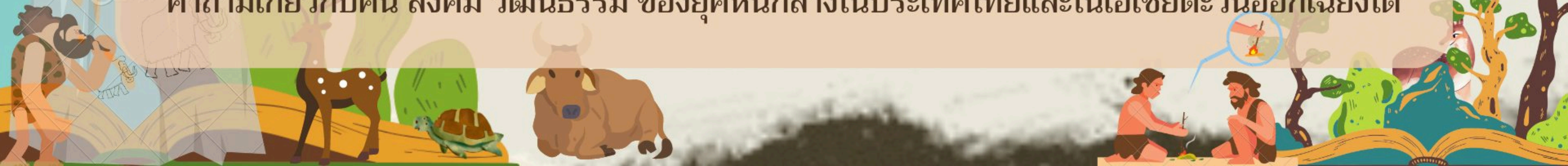

คนหนึ่งหมื่นปีที่ถ้าดิน

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการขุดค้นในขณะนี้ ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในถ้ำดินเมื่อประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว จะเป็นเจ้าของภาพเขียนสีที่พบภายในถ้ำ และตามเพิงผาในบริเวณเทือกเขาสามร้อยยอด ซึ่งขณะนี้ผู้วิจัยและคณะได้ศึกษาแนวทางที่จะวิเคราะห์ค่าอายุภาพเขียนสีโดยตรง เช่น การนำคราบหินปูนที่เกาะอยู่บนภาพเขียนสีไปหาค่าอายุ เป็นต้น หรืออาจจะมีวิธีอื่นๆอีกก็จะได้ทำการศึกษาหาแนวทางต่อไป ทั้งนี้การพบหลักฐานร่องรอยการอยู่อาศัยของคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินกลางในพื้นที่อ่าวไทยบริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ถือเป็นหลักฐานข้อมูลใหม่ที่สำคัญและมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมายังไม่พบหลักฐานการอยู่อาศัยของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในสมัยหินกลางที่มีอายุอยู่ในช่วงประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปี ในบริเวณพื้นที่แถบนี้เลย หากได้รับการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง คงทำให้ภาพเรื่องราวของคนก่อนประวัติศาสตร์ในบริเวณพื้นที่อ่าวไทยบริเวณชายฝั่งตะวันตกของประเทศไทยกระจ่างชัดเจนมากขึ้น และอาจเป็นจิ๊กซอร์ตัวหนึ่งที่ช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับคน สังคม วัฒนธรรม ของยุคหินกลางในประเทศไทยและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คนหนึ่งหมื่นปีที่ถาดิน

ขอขอบคุณ

- กรมศิลปากรที่อนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานโครงการดังกล่าว
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่อนุญาตให้เข้าดำเนินการขุดค้น
- อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา
- สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี ที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวก
- กลุ่มโบราณคดี ที่ช่วยให้การดำเนินงานในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี
- พี่ๆ น้องๆ จากกรมศิลปากร และ จากคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่คอยชี้แนะ แนะนำแนวทาง ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เปรมใจ. รายงานเบื้องต้นโครงการสำรวจทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย (ในเขตพื้นที่สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี). เอกสารอัดสำเนา กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี. ๒๕๖๔
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๔๔
- จุตินาฏ บวรสาโชติ. วิเคราะห์เปลือกหอย กระดุกปลา และปู จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีโคกพลับ ตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาตรี ศิลปะศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา ๒๕๕๔.
- จุฑามาศ จิวาลักษณ์, พิเชิต พรหมประศรี, อรภา นาคจินดา, หอยกาน้ำจืดของไทย, กลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพสัตว์น้ำจืด สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด กรมประมง, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2550.
- ดร.จิรศักดิ์ สุจริต และ ศ.ดร.สมศักดิ์ ปัญญา. หอยทากบกในอุทยานแห่งชาติเขานัน. กรุงเทพฯ :โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบาย การจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT), 2551.
- พยุง วงษ์น้อย. พัฒนาการของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. เอกสารอัดสำเนา กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี. ๒๕๕๔
- สหส ราชเมืองขวาง. สัตว์น้ำในป่าชายเลนคลองกำพวน จังหวัดระนอง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ออนไลน์) ได้จาก https://www.researchgate.net/publication/264623588_satwnanipachaylenkhlxngkaphwn_canghwad_ranxng_The_common_aquatic_fauna_of_Kampuan_mangrove_forest_Ranong เข้าถึงเมื่อ 04 พฤศจิกายน 2565
- สุกัญญา เรือนแก้ว . รายงานเบื้องต้นการปฏิบัติงานโบราณคดี โครงการสำรวจทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย (ในเขตพื้นที่สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี). ๒๕๖๔.
- สุรินทร์ ภูขจร และคณะ. รายงานเบื้องต้นการขุดค้นที่ถ้ำหมอเขียว จังหวัดกระบี่ ถ้ำชาโกล จังหวัดตรัง และการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดีชนกลุ่มน้อยเผ่าชาโกล จังหวัดตรัง. โครงการวิจัยวัฒนธรรมโหบินเนียนในประเทศไทย. ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ. ๒๕๓๔
- สุวรรณดา ดาวเรือง , ภูริพงศ์ เมฆสุวรรณ. ชนิดและการแพร่กระจายของหอยน้ำพริกสกุล Nerita (Neritidae ; Gastropoda) ในระบบ นิเวศหาดหิน จังหวัดภูเก็ต (ออนไลน์) ได้จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/scimsujournal/article/view/228389/170070> 4 November 2022.
- สุภัตต์ โพธิ์เอี่ยม, พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา, ประทีน บุญงาม, ชวิน นพรัตน์วรกร และ บุญย์ปรีดา สมาน . ความหลากหลายและความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของหอยวงท่อสกุล Rhiosstoma (ออนไลน์) ได้จาก https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/index.php?/BKN/search_detail/result/11537
- สุรพล นาละพินธุ. รากเหง้าบรรพชนคนไทย: พัฒนาการทางวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๕๐
- เสถียรพงษ์ ขาวทิต, เกษม จันทรแก้ว, วศิน อิงคพัฒนากุล, อรอนงค์ ผิวนิล และอนุภรณ์ บุตรสันต์. วงจรสืบพันธุ์ของหอยตลับ (Meretrix meretrix) บริเวณชายฝั่งทะเลแหลมผักเบี้ย : โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 60 (online)
- สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี. (๒๕๔๗) . ศิลปะถ้ำเขาสามร้อยยอด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมพันธ์.